

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri

5. köide

Tallinnas, teisipäeval, 29. juulil 1924

Nr. 29 (73)

Sisu:

Toimetuse kommentaar

R. Renning: Eesti-Vene kaubandus

M. Kitzn: Meie piirituse tööstusest

Sise- ja väljamaa kroonika

Teated ettevõtete tegevusest

Isiklikud teated.

Raha- ja kaubaturu ülevaated

Ilmub kord nädalas

Väljaandja: Eesti Majanduspoliitiline Selts, Tallinnas

„Kodu”

tellimiste vastuvõtmine 1924. a. peale vältab edasi.

„Kodu“ on nelja aasta kestel oma ümber jõudnud koguda seda võrd suure lugejate ja tellijate ringkonna, et tema ilmumine täiesti kindlustud ja ta ühtlasi

kõige loetavam ja odavam

piltidega ilustud perekonnaleht Eestis on.

„Kodu“ ilmub korralikult kaks korda kuus hulga piltidega päevasündmustest, tegelastest, rahvaelust, uuematest leidustest jne. ning mitmekesise lugemise materjaliga.

„K O D U“

tellijad saavad ajakirja talitusest kõiki eestikeelseid raamatuid 10–20% hinnaalandusega, missugune asjaolu iseäranis raamatukogudele peaks tähtis olema. Kui raamatukogu, näit., aastas „Kodu“ kaudu ostab 2500 marga eest uusi raamatuid, siis saab ta nende kõrval „Kodu“ terve aasta läbi täiesti hinnata.

„Kodu“ romaanid on igalpool tuntud ja lugupeetud. Ka tuuakse igas numbris senisest märksa rohkem lehekülgi, nii et romaan enam kuigi pikale ei weni.

Hinnata kaasandena

saavad kõik „Kodu“ tellijad suure laua- ja seinakalendri, niisama ka kodumaa kunstnikude tööde wärwilised reproduktsioonid.

Tellimise hind :

aastas (24 nril.)	Mk. 500.—
pooles „ 12 „	„ 250.—
weerand „ 6 „	„ 125.—
Üksik Nr.	Mk. 30.—

Tellimisi wõtawad vastu kõik postiasutused linnas ja maal.

Posti kaudu tellimine on kõige kindlam ja hõlpsam ning ei lähe lugejale kallim maksma kui otsekohe tellides.

Üksikud nrid müügil raamatukpl., lehemüüjatel ja raudtee raamatukapides.

Toimetus ja talitus Tallinnas Lai t. 38, tel. 18-66.

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aastas Emk. 1000.— Väljamaale Emk. 2000.—
pooleaastas „ 500.— „ „ 1000.—

Toimetus: Pikk tän. 40, Tallinnas, tel. 29-39 Talitus: Lai tän. 38, Graafiline Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

5. köide. Tallinnas, teisipäeval, 29. juulil 1924. Nr. 29 (73)

Sisu: Toimetuse kommentaar. R. Renning: Eesti-Vene kaubandus. M. Kitzn: Meie piirituse lõbustusest. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 28. juulil 1924.

Eesti Panga 1. mail 1924.

Eesti statistika kuukirja juulikuu numbris leiduvad Eesti pangaasutuste äriseisud 1. maiks 1924. Kahjuks on statistika kuukiri tarvilikuks leidnud avaldatud bilanside vormi jälle muuta, nii et võrdlused eelmiste bilansidega mitte täiel määral võimalikud ei ole. Nimelt on 1. märtsist peale niihästi aktivasse kui passivasse sisse viidud garantiid, mis seniajani nähtavasti üleüldse väljaspoole bilansi olid jäetud. Vähemalt ei leidu 1. veebr. ja 1. märtsi bilansid võrreldes mingisuguseid nii suuri muutusi teistes bilansi osades, et nende seast oleks võidud eraldada garantiisid. Paranduste ja täienduste tegemine statistikas on muidugi täitsa loomulik ja soovitatav, kuid neid peaks katsuma võimalikult nii teha, et andmete võrdlemine võimalik oleks, sest muidu kaotab statistika suure osa oma väärtusest. Kui siin juba parandusi teha, siis oleks pidanud kõige enne teisiti korraldama Eesti Panga bilansi, millel nüüd mingisugune täiesti moonutatud kuju on. Niisama oleks võidud ka teiste pankade bilansides ühtlasi muutused ette võtta, et need muutused mitte mõnel järgneval kuul uuesti kogu eelmist tööd väärtusetaks ei teeks. Siin tuleks eestkätt märkida, et väljamaa vekslid mingisugusel põhjusel mitte laenude ja diskonteeritud vekslite all ei figureeri, vaid panga päralt olevate väärtuste all, milleks küll mingisugust loogilist põhjust tuua ei saa. Samuti figu-

reerib aktivades 13 summana „nõudmised Vene riigi vastu“, mis ilma ühegi raskuseta väga hästi „muude aktivade“ alla või kuhugile mujale ära võiks mahutada, sest et summa ise tühine on. Eesti Panga hoiusummade all figureerivad nüüd erahoiusummad ja riigiasutuste deposiitsummad. Riigikassa välisvaluuta on aga mahutatud väljamaa korrespondentide arvele, riigikassa jooksev arve — muude passivade hulka, kuhu muu seas kuuluvad ka pangatähed. Nii on Eesti Panga hoiusummad ilma ühegi loogilise sidemeta ärajaotatud kolme arve vahel, mis igakordset ümberkalkuleerimist tarvitab enne kui mingisuguseid otsusi võib teha. Samuti on Eesti Panga laenu summas enne viimaseid muudatusi aruande korras garantiid laenuesse sisse võetud, kuna, nagu juba öeldud, teiste pankade laenudes nad nähtavasti puuduvad. See kõik teeb üldiste pikemaajaliste võrdluste tegemise võimaluks.

Tähtsamad aktiiva arved erapankades ja pangakontorites on muutunud järgmiselt (milj. mrk.):

Erapangad	1.V.1924.	1.I.1924	1.V.1923.
Kassa ja jooksvad arved	92,9	168,6	111,5
Laenud	2565,6	2471,5	2099,0
Korrespondendid	638,5	399,6	291,1
Pangakontorid			
Kassa ja jooksvad arved	31,9	61,8	63,8
Laenud	497,1	448,5	609,4
Korrespondendid	2368,5	1964,5	1007,9

Silmatorkav selles võrdluses on suur kassa tagavarade langemine võrreldes 1. jaanuariga niihästi era-aktsiapankades kui ka pangakontorites. Ja kui isegi arvesse võtta, et 1. jaan. harilikult teatud akende puhastust ette võetakse, siis on kassa tagavarade langemine märgatav ka võrreldes 1. maiga 1923. Niihästi erapankade kui ka pangakontorite laenud on viimase 5 kuu jooksul tuntuvalt tõusnud, nii et ka erapankades esialgu juttu ei ole laenude kokkutõmbamisest.

Iseäranis tuntuvalt on tõusnud aktiva korrespondentide arved, mille all vististi küll suurelt osalt seisavad laenud välisvaluutas. Üks suurem pank teiste hulgas, nimelt Eestimaa tööstuse ja kaubanduse pank, näitab peale selle eriti, et tema laenude üldsummast 618 milj. suuruses 283 milj. ehk ligi pool on antud välisvaluutas. Kui suured välisvaluuta laenud on teistel pankadel ei või selle järele kuidugi mitte otsustada. Protsentuaalseid võrdlusi pankade bilansiga ei saa teha, sest et, nagu juba tähendatud, viimased bilansid garantiilaenude võrra on ülespuhutud. Pankade laenude sisulisest seisukorrast annab teatud ülevaate protesteeritud vekslite kasvamine pankade portfelliges. Protesteeritud vekslid oli:

	Eest. p.	Era-akts.-p.	Pangakont.	Kokku
	(miljonites markades)			
1. mail 1923	5,7	3,8	1,0	10,4
1. jaan. 1914	—	3,2	1,9	5,1
1. veebr. "	6,6	7,0	2,2	15,8
1. märts. "	19,2	7,8	0,9	27,8
1. aprill "	25,7	7,6	0,7	33,9
1. mail "	28,5	8,1	1,5	38,1

Nagu sellest näha on Eesti Panga katsed väljaantud laenusid kokku tõmmata esialgselt avaldunud ainult protesteeritud vekslite portfelli kasvamises, mis 1 mail välja tegi 0,4% kogu panga aktivadest.

Mis puutub garantiilaenudesse, mis eel-pool toodud tabelites mitte sisse ei ole võetud, siis oli nende kasvamine aja jooksul, mille kohta ülevaade olemas, nagu alamal:

	Eesti p.	Erapang.	Pangakont.	Kokku
1. märts. 1924	858,8	638,6	3,2	1500,6
1. aprill "	884,2	749,4	3,2	1636,7
1. mail "	815,1	782,3	120,2	1717,5

Rääkimata sellest, et riigipankadele harilikult sarnased garantiioperatsioonid lubatud ei ole ja et need operatsioonid õige suurt osa mängivad Eesti Panga bilansis, peab iseäranis

alla kriipsutama, et just viimast laadi laenud era-aktsiapankades iseäranis kiiresti kasvamas on. Nagu meil juba ennemalt juhus on olnud märkida, on praegusel ajal iseäranis moodi läinud operatsioonid, kus eradiskontöörid raha annavad ainult kohalikkude pankade garantii vastu. Nende operatsioonide kiiret kasvamist illustreerivad eelmised andmed. Sedalaadi laenuoperatsioonide kurbadest tagajärgedest niihästi pankadele kui laenuvõtjatele teatakse linnas viimasel ajal nii mõndagi rääkida.

Mis puutub pankade passivadesse, siis olid sel alal muutused järgmised:

Erapangad	1. mai 1924	1. jaan. 1924	1. mai 23.
Omad kapitaalid	718,3	695,7	597,4
Hoiusummad	1441,7	1443,3	1275,2
Passiv-laenud	578,4	577,5	422,4
Korrespondendid	730,7	447,5	372,9
Pangakontorid:			
Omad kapitaalid	128,5	125,4	135,7
Hoiusummad	212,8	259,4	266,1
Passiv-laenud	13,2	0,2	3,8
Korrespondendid	2750,8	2142,3	1328,7

Era-aktsiapankades on märgata 1. jaanuariga võrreldes vähest hoiusummade tagasiminekut. Laenude kasvamine on sündinud peaaesjalikult korrespondentide arvel (välislaenud).

Pangakontorites kahanevad hoiusummad kiiremini, kui aktsiapankades. Kui pangakontorite korrespondentide arvet võiks käsitada kui passivlaenusid, mida nad vormiliselt on, siis ei või meie pangakontorite seisukorda küll hiilgavaks nimetada, sest nende kapitaal ei ole mingisuguses vahekorras operatsioonide suurusega.

Läti Panga seisukorrast. Läinud aasta lõpust on Läti Panga tähtsamates arvetes olnud järgnevat muudatused (milj. lt.):

Aktiva	21. nov. 1923.	2. juuli 1924.	+
Kassa	13,7	18,8	+ 5,1
Kuld rahas ja kangides	15,8	21,0	+ 5,2
Välisvaluuta	57,8	45,8	- 12,0
Laenud ja vekslid	33,8	68,6	+ 34,8
Passiva			
Kapitaalid	10,2	10,3	+ 0,1
Pangatähed	23,0	25,8	+ 2,8
Hoiusummad	42,0	38,6	- 3,4
Riigikassa	40,9	75,5	+ 34,6
Bilans	124,6	158,1	+ 33,5

Võrdlus on väga huvitav selle poolest, et temast nagu peeglist vastu paistab sama nähtus, mis meil Eestis läinud aastal avalikuks tuli.

Panga laenude summa on tõusnud 7 kuu jooksul kahekordseks, kusjuures nende laenude ainsaks allikaks olid riigikassa summad ja valuuta-tagavarad.

Läti Pank teeb omas bilansis vahet riigikassa jooksva arve ja riigikassa deposiitide vahel. Jooksev arve on selle aja jooksul muutusetä jäänud, kuna kasvamine on olnud ainult deposiitides. On tõenäolik oletada, et riigikassa deposiidid enesest kujutavad just Panga käsutusse antud välisvaluuta summasid. Era hoiusummad on vaatluse all oleva aja jooksul kahanenud; samuti on kahanenud vaatamata riigi toetuse peale ka välisvaluuta tagavarad 7 milj. lati võrra.

Kui arvata ringvoolus olevad riigikassa tähed ümarguselt 48 milj. lati peale, siis saame, Panga kassa maha arvatult, raha ringvoolu ja selle nähtava valuuta katte (riigikassa omad valuuta tagavarad, kui need olemas on, maha arvatud) järgnevatel summas (milj. lt.):

	21. nov. 1923.	2. juulil 1924.	+
Raha ringvool	57,3	55,1	— 2,2
Välisvaluuta ja kuld	73,5	66,8	— 6,7

Nagu sellest näha, on Lätis ka praegugi veel paberraha enam kui 100% valuuta ja kullaga kaetud, ehk küll valuuta tagavarad kahanemas on. Ühtlasi hakkab enast ka tunda andma rahamärkide inflatsioon, sest väljalastud raha ei jää ringvoolu, vaid tuleb panga kassadesse tagasi — vahetuseks välisvaluuta vastu. Tegelikult on inflatsioon Lätis õieti suurem kui arvud näitavad, sest et Läti suure hulga umbes pooleväärtuslist hõberaha (10 milj. latti) välja on lasknud.

Üks majandusproh- Pealkirja all „New-
vet „Vabast Maast“. York maailma
kulla keskkohat“
õpetab „Vaba Maa“ oma lugejaid:

„Ühisriikides — peaausjalikult New-Yorgis — on praegu 4.500.000.000 dollarit kullas. Arvatakse, et käesoleva aasta jooksul veel umbes sama palju kulda sisse veetakse. Niisugune hulgaline kullakogumine New-Yorki on tingitud odavast laenuprotsendist, millega Ameerika pangad kaubandust ja tööstust finanseerivad. Kulla kuhjamise tagajärjel alaneb dollarite väärtus. Seda on juba märgata. Viimane asjaolu sunnib väljamaalasi-laenuvõtjaid oma väärtpaberid Ameerika pankadesse laenude kindlustuseks andma ja ka lae-

musid jätkuvalt suurendama. Ameerikast on viimaste aastate jooksul tulnud „kuldmaa“, kelle käes rohkem kui kaks kolmandikku ilma kullast ja kes oma kullaga ilma rahaturgu täielikult — kui mitte juba praegu, siis lähemas tulevikus kindlasti — kulla ja krediitidga varustama peab London jääks ainult Euroopa kohalise rahaturu keskkohaks.“

Toome selle märkuse tervelt ära, et näidata, missugune arusaamine majanduslistest küsimustest meil isegi ajalehe toimetustes valitseb.

Õige selles märkuses on, et praegu tõesti peaaegu 4.500 milj. dollarit kulda Ühisriikides on. Kõik muu on peapeale pöördud. Kui Ameerikast viimaste aastate jooksul on tulnud „kuldmaa“, kelle käes rohkem kui $\frac{2}{3}$ ilma kullast on, siis tohiks küll kõige enne küsida, kuidas võimalik on arvata, et käesoleva aasta jooksul veel umbes sama palju kulda sisse veetakse, sest siis koguneks Ühisriikidesse selle aasta lõpuks üks kolmandik rohkem kulda, kui maailmas üldse olemas on. Niisama uudis on, et hulgaline kullakogumine on tingitud odavast laenuprotsendist. Kulla kogunemine Ameerikasse on tingitud Euroopa-, Aasia, ja teiste ilmajagude võlgade tasumisest Ameerikale ja selle kullaputuse vastu võitlevad Ameerika pangad sellega, et nad laenuprotsenti alandavad. Niisama ei ole mitte õige, et kulla kuhjamise tagajärjel dollarite väärtus alaneb ja et seda juba on märgata. Kulla kuhjamise tagajärjel on kulla väärtus Ameerikas küll alanenud eelsõjaaegsega võrreldes umbes $1\frac{1}{2}$ korda, kuid see, mida praegu märgata on, ei ole mitte dollarite väärtuse alanemine, vaid dollarite väärtuse tõus. Kui dollari ostujõud 1913. a. 100 võtta, siis oli ta prof. Irving Fisheri indeksnumbri põhjal mais 1920 — 40,5; jaan. 1924 — 66,1; juunis 1924 — 69,9 ja juuli teisel nädalal juba 70,3.

Kuidas dollari väärtuse alanemine sunnib väljamaalasi laenuvõtjaid oma väärtpaberid Ameerika pankadesse laenude kindlustamiseks andma ja laenusi jätkuvalt suurendama, on „Vaba Maa“ toimetuse saladus, kuid kui niisugune protsess tõesti peaks käimas olema, siis peaks selle tagajärjel Ameerika Ühisriikidest kulla väljavool tekkima. Tegelikult ongi ka teada, et Ühisriikide omad kapitaalid viimase aja laenuprotsendi alanemise sunnil väljaspool tegevuspõldu otsivad.

Mis puutub sellesse, et New-York maailma rahaasjanduse keskkohaks saab, siis ei usu seda asjatundjad Ameerika raha-

mehed ka isegi mitte. Londoni, kui maailma kapitaalituru keskkoha seisukohta ei suuda see kõigutada, et Ameerikas palju kulda on. Ameerika seisab kõikidest suurtest rahvusvahelistest kaubateedest eemal ja sellepärast ei saa tema niisugust vahemehe osa mängida, nagu seda London teeb. Peale selle ei mängi väliskaubandus Ühisriikide majanduses kuigi suurt osa ja tema peahuvid on sihitud sisemaa poole. Lõppude lõpuks mõjuvad, nagu üks suurematest Ühisriikide pangameestest Otto H. Kahn kirjutab, ka Ühisriikide maksustamise seadused selles sihis, et kapitaalide mahutamist väljamaal raskendada ja New-Yorki rahvusvaheliseks kapitaalituruks muutumast hoida. Nimelt on Ühisriikides seesmistest osariikide, maakondade ja linnade laenu maksuvabad, kuna aga teiste väärtpaberite sissetulekute pealt lisatulumaksu tuleb maksta, mis kuni 40% tõuseb. Sellepärast mahutavad just Ameerika suurkapitalistid omad vabad kapitaaleid kõige parema meelega maksuvabadesse sisemaa paberitesse, sest et 4½% sisemaa väärtpaber neile sama palju tulu annab, kui 8% väljamaa paber. Ühtlasi on aga see asjaolu põhjuseks, miks Ameerika kapitaal, kui ta väljamaal mahutusvõimalusi otsib, seda parema meelega teeb Londoni kaudu, kui otseteel New-York'ist.

Eesti-Vene kaubandus.

R. Renning.

II.

Eelpool toodud tegevuskava teostamisel tuleks kõige esiteks järgmised ülesanded täita. Esiteks tuleks väljavedu Eestist Venemaale tasakaalu viia sisseveoga Venemaalt Eestisse. Võib otsekohe ütelda, et see ülesanne käib eraalgatusel üle jõu, ja siin on kõige aktiivsemat valitsuse kaastööd tarvis. Muidugi peab esiteks selgusele jõudma, kuidas ja missuguste saaduste arvel võib lähemal ajal väljavedu Venemaale areneda. Siis tuleks ühelt poolt hoolitseda selle eest, et meie krediidi ja teiste tingimiste suhtes umbes samasugustel alustel oma väljavedu Venemaale saaksime teostada, kui see vastavate kaupadega sünnib teistel turgudel, ning teiselt poolt, tuleks kõik abinõud tarvitusele võtta, et ühel ehk teisel teel niisugust kokkulepet saavutada,

mis meie huvimid kindlustaks. Arusaadav, et siin tuleks eesõigustada Vene saaduste sissevedu Eestisse ja kasutada nende Vene organisatsioonide ja asutuste toetust, kes meie sisseveost otsekohe huvitatud on. Sama tähtis on ülesanne, otstarbekohaselt organiseerida kaubandusliste operatsioonide läbiviimist. Praegu ostame ja müüme peaaegu kõike kohalise Vene kaubanduslike esituse kaudu. Et niisugune kord meie äri-meeste ja riiklikele huvidele ei vasta, on väga arusaadav. Mina ei taha tõestama hakatagi, kui tähtis on kaubanduses aktiivne olla ja algatust oma käes hoida ning selle abil suuremas ulatuses konjunktuuri oma huvides ära kasutada. Tähendan ainult, et nüüdse korra juures kaotavad mitte ainult meie äri-mehed vaid ka riigil tuleb leppida vähemate sissetulekutega*). Isegi Venemaa huvidest väljamineks oleks siin muutust vaja. Nimelt, peame meie leppima nende kaupadega, mida kohalik kaubanduslike esitus pakub, ja kui meil tarvis oleks kaupa, mida Venemaal küllalt olemas, aga kohalik esitus ühel ehk teisel põhjusel pakkuda ei või, ehk teeb seda vastuvõtmata tingimistel, siis oleme sunnitud teiste turgude poole pöörama. Pealegi puudub praeguse korra juures meie äri-meestel informatsioon selle ehk teise kauba tagavarade, nende tehnilise väärtuse ja kättesaamise võimaluste kohta, mis isiklike lähenemise teel saada võib, ja kaubanduslike läbikäimise kindlustamiseks väga tähtsad on. Viimasel ajal on märksa tunda et puudulik läbikäimine Venemaaga oma mõju meie äri-meeste meeolelu peale avaldanud. Viimastel ei ole tihti tarvilist arusaamist selleks kuidas tuleb hinnata Venemaa majanduslike ja poliitilisi nähtusi ning ühes sellega on tunda huvi vähenemist Vene kaubanduse vastu.

Kui meil tõsine soov on kaubanduslike vahetõrke nii korraldada, et mõlemate poolte huvid rahuldatud oleks, siis tuleks kõige esiteks kaubaleping sõlmida. Selle juures võiks üksikasjaliselt kaalumise alla võtta Venemaa huvid Eesti turu suhtes ja meie huvid Vene turul ning kesktee leida, mis majanduslikele kaastöötamisele selged piirid määraks. See küsimus ei ole uus ja põhimõttelikult ammu otsustatud, aga tegelikult ei ole asi paigalt nihkunud. Peab otsekohe ütleva, et meie riigi tegelased on

*) Kohaliku Vene kaubanduslike esituse operatsioonid on maksustamisest vabastatud.

selle küsimuse suhtes liig ettevaatlikud ja tagasihoidlikud olnud. Kõhklemine Eesti-Vene kaubalepingu küsimuse lahendamisel teeb niisuguse mulje, nagu ei oleks teadnud need, kes seda asja pidid ajama, missugusest otsast peale hakata. Tihti lükati vähese tähtsusega poliitiliste sündmuste puhul ettevalmistuse tööd kuude kaupa edasi. Nähtavasti kardeti eksisammusid teha ja sellepärast arvati kõige paremaks mitte midagi teha. Selle tõttu oleme kaotanud terve rea väga kasulikku võimalusi ja nüüd kui meie kaubandus Venemaal täna-homme jõuab surnud punktile, tuleb selle küsimuse lahendamise juure asuda. Olukord on raske ja ülesanded ei ole kerged. Nende põhimõtte läbiviimise juures on, et meil oleks võimalik tööstuse saadusi Venemaale saata ja meie ärid võiksid aktiivselt kaubanduslisest läbikäimisest osa võtta, tuleb kokkupõrge Vene väliskaubanduse monopooliga ja nende dekreetidega, mis väliskaubandust reguleerivad. Ehk küll tollitariifidel on toetav tähtsus, aga praeguste Vene siseturu hindade juures on otsustav mõju sisseveo luba saamisel. Tingimata tuleb selgeks teha missuguseid kaupsid ja kui suurel arvul võime Venemaale välja vedada ning selle küsimuse lahendamiseks ripub ära Vene huvide rahuldamine meie turu valdamise suhtes. Siin ei või tähendamata jätta, et selle läbi võiksime võtta kindla seisukoha meie tööstuse suhtes — oleks selge missugused tööstuse ettevõtted võivad oma saadusi Vene turule saata.

Et selle kokkuleppe teostamisest meie ärid osa võiksid võtta ja meil oleks võimalus Vene kaubanduses pikemal ulatusel, kui nüüd, turu konjunktuurisid ära kasutada, tuleb Eesti-Vene kaubanduse sega-selts asutada, millest ühelt poolt Eesti ärid kui ka tööstuse ettevõtted ja ühistegelised keskseltsid ning teiselt Eesti turust huvitatud Vene asutused pariteedi alusel osa võtaksid. Peale ainelise kasu, mis nüüd meie ettevõtjatele ja riigile kaduma läheb, võiksime selle asutuse läbi tegelikult läheneda Vene turule ja tundma õppida kõiki tema nõudmisi ja tingimisi. Sega-seltsi asutamiseks on kõneldud Eesti äriühenduste ja mitmesugustel põhjustel on selle küsimuse lahendamise suhtes soodsad võimalused mõnda lastud minna.

Meil on praegu teostamisel Eesti-Läti tolliühenduse ja mõlemate poolt tollitariifide kavade kokkuseadmine lõpetatud. Kui palju selle juures arvesse võeti Vene kaubanduse

arenemise küsimust on minul teadmata, aga enne kui lõpuotsus teha, on tingimata tarvis kaalumise alla võtta kuidas see mõjub Eesti-Vene kaubalepingu peale, ja kas ei oleks otstarbekohane üheskoos Lätiiga alata läbirääkimisi Venemaaga. Läti kaubanduslike suhted on üldistes joontes Eesti omadele sarnased. Kui tõsiselt asja peale vaadata, siis võib tunnustada, et tööstussaaduste väljaveo suhtes Venemaale omavahelisest võistlusest juttu ei võj olla, sest sel puhul, kui neid ehk teisi saadusi tarvis on, leiab mõlemate maade tootmine seal turu. Ainus takistus võib tekkida sellest, et Lätil nähtavalt soov on oma põllumajandust kaitsta Venemaa odavate saaduste eest. Põhimõttelikult oleks võimalik ühine sega-selts asutada, s. o. Eesti-Läti-Vene segaselts, mis kui suurem majandusline üksus, võiks edukalt tegutseda, kui eraldi niisugused seltsid iga riigi tarvis.

Üldine meeoleolu ei ole just kõige soodsam Vene kaubanduse küsimuse lahendamiseks, kuid tõsine majandusline seisukord sunnib meid selles suhtes tegema kõik mis iganes võimalik. Et seisukorda parandada, tuleb iseäranis tähelepanu informatsiooni korraldamise peale panna. Praegu peavad meie äriühendid leppima sellega, mis ajakirjanduses leiavad. Majanduse informatsiooni kogumine ja saatmine on meie saatkondade ja konsulaatide ülesanne. Kui 1922. aastal moodustati alaline kaubandusline delegatsioon Venemaal meie äriühenduste ja töösturite kulul, siis määrati tema ülesandeks informatsiooni muretsemine ja veel mineval aastal andsid äriühendused selleks otstarbeks rahalist toetust. Oma sisulise väärtuse poolest ei olnud sel teel saadud informatsioon mitte parem kui see mis teised konsulaadid saatsid ja seisis koos Vene ajakirjandusest kogutud andmetest. Nüüd saadetakse ka niisugust informatsiooni, aga palju harvem kui teised konsulaadid ja tegelikult tähtsust sellel ei ole.

Siin on tegemist arvamisega, et Vene kaubanduse korraldamine on täiesti äriühenduste enese asi. Kõrvale jättes selle põhimõtte sisulise arutamise, sest etteotud andmed näitavad kui kaugele niisuguse kaubandus-poliitika ajamisega oleme jõudnud, võime siiski alla kriipsutada, et kõige vähemalt peaksid meie äriühendid niisugust informatsiooni saama Venemaalt, kui näituseks Helsingi konsulaat saadab, mis võimaldab õigel ajal äritegevust juhtida kasulikkude operatsioonide peale. Arvesse võt-

tes meie esituse koosseisu vähendamist Venemaal, võib vaevalt lootust olla, et see asi lähemal ajal paraneb. Peale selle ei ole tarvilist selgust nende ülesandete suhtes, mida meie esitus Venemaal majanduslises alal täitma peaks ja kuidas tegelikult töötama.

Ei või ka tähendamata jätta seda, et meie esituse ja laiemate äriühingute vahel ei ole niisugust läbikäimist ja sidet, mis kaastöötamiseks tarvilik on.

Sellepärast oleks väga ajakohane, kui meie Venemaa esituse tegevus majanduslises alal täies ulatuses saaks arutamise alla võetud. Siin selguks, mil põhjusel mitmete tähtsate küsimuste lahendamine on väga pikale veninud, ning kuidas saadud kogemuste põhjal tuleb taktikat muuta.

Iseloomulikuks on see, et selle juures tuleks ära määrata tegelikud ülesanded, mis meie ametliku esituse peale nüüd võib ja tuleb panna ning missugused töäjõud nende täitmiseks tarvis on. Nõndasama saaks selgeks missugusel alusel on tarvis korraldada vahetorka äriühingute ja esituse vahel, et koostööamine kõige kasulikum oleks. Kõikide nende küsimuste lahendamine oleks esimene tegelik samm meie Vene kaubanduse seisukorra parandamiseks ja nimelt sellest tuleb peale hakata.

Kokkuvõttes konstateerin, et kaubalepingu sõlmimine, segaselti asutamine ja meie esituse tugevuse korraldamine majanduslises alal on need peaülesanded, mille täitmisest meie mõõda ei pääse, kui meie midagi tahame ära teha Eesti-Vene kaubandusseisukorra parandamiseks. Siiaajani oleme küllalt kõhklunud nende küsimuste juures, aga tahaks loota, et nüüdne seisukord sunnib valitsusasutusi agaramalt sihikindlat kaubanduspoliitikat ajama ja äriühinguid järjekindlat organiseerimistööd tegema Vene kaubanduse alal.

Meie piirituse tööstusest.

M. Kizn.

Meie piirituse tööstuse kohta, missugusel niihästi põllupidajate kui ka riiklise majapidamise seisukohalt suur majanduslik tähtsus, on viimasel ajal mitmel pool kõnet olnud. Asja lähemal seisvatelt isikutelt kuuldu arvamisi, et meie piirituse tööstusel praegusel kujul ja määral mingit roosi-

list tulevikku ei või olla. Naabrusmaade võistluse tõttu ei suuda meie piiritus välis- turul hinna poolest teistega võistelda, kodumaal väheneb joomiseks tarvitav piirituse hulk rõõmustaval viisil iga aastaga ja kui piirituse tarvitamisele teisi teesid ei leita — siis peaksid praegustest kahestsajast vabrikust umbes pooled oma ukseid sulguma. Vabrikute kasutajatest, neist on üle poole selleks moodustatud kartuliühised, pidid mõõdunud aastal enamjagu puudujääkidega oma arved lõpetama, sest vabriku rent on kõrgele kruvitud, vabriku hooned tarvitavad igal suvel kulukat remonti, küttematerjal on heas hinnas ja kartulid, need tõusid hooaja lõpu poole üle 400 m. tünder, see tähendab — 70–80 mk. puud.

Milleks tarvitatakse meie piiritust?

Nagu ju eelpool tähendatud, on joogi- piirituse hulga vähenemist märgata. Kuna eelviimasel aastal selleks otstarbeks üle 33 miljoni kraadi ära tarvitati, tõusis mõõdunud aasta tarvitus kõigest 31 miljoni kraadi peale. Võimalik, et selle vähenemise peale viimase aasta piiripunktide sulgumine oma mõju avaldanud, võimalik aga ka, et meie rahvas kainenemise poole sammub. Mis üleüldse piirituse toodangu ära tarvitamisse puutub, siis näitavad seda järgmised arvud:

Joomise peale umbes	31.000.000 ⁰
Likööri- ja napsivabrikud —	530.000 ⁰
Kosmeetika vabrikud, lõhna- õlid jne. —	250.000 ⁰
Lakid ja polituurid jne. —	165.000 ⁰
Valgustuse ja kõõgitarbeteks —	200.000 ⁰
Välja saadetud —	4–5.000.000 ⁰

Mis selle tarvituse juures eriti silma paistab, on võrdlemisi liig vähene — kõigest 200.000⁰ — valgustuse ja kõõgi tarbeks ära tarvitatud piirituse hulk; seda on ainult 35.000⁰ rohkem, kui paar lakivabrikut laki ja polituuri peale ära kulutanud. Ja ometi on kindel, et just sel moel äratarvitatud piiritus kõige kasulikumalt oma ülesannet on täitnud.

Kahlemata jääb valitsuse ülesandeks, kui ta piirituse tööstust elus hoida ja meie valuutakulu vähendada tahab, tulevikus teesid leida, mis moodi meie piiritus rohkem valgustuse ja kütteinena tarvitusele tuleks. Katsutakse ju seletada, piiritus ei suutvat hinna poolest bensiniiga võistelda—

on see nii? Jah, praeguste tingimiste juures küll mitte, kus põllutöoministeerium kõrgete rentide näol ja aktsiisi peavalitsus oma mitmesugu normaliteetidega piirituse kallinemiseks kaasa aitavad. Kui aga oletada, et need asutused oma kurssi muudaks, kartulisaak hea ehk vähemalt rahuloldav oleks ja võimalust leitaks iga vabrikule soovikorral ka 500.000–800.000 ehk miljon kraadi väljatöötada lasta, siis võib arvata, et piirituse omahind vaevalt üle 4–5 m. kraad tõuseb ja juba selle hinna juures on ta bensiini kõrval (700–800 m. puud) täiesti võistlusvõimeline.

Kui suur on meie bensiini tarvitus?

Äratarvitatava bensiini hulga kohta saame pildi, kui arvesse võtame selle tarvitajad sõiduriistad ja masinad. Meil on viimase ajani registreeritud:

Autobussisi	ligi	150.
Sõiduautosi	"	400.
Veoautosi	"	350.
Mootorrattaid	"	200.
Mootorpaate jne.		100.

Seega kaugelt üle tuhande sõiduriista, peale selle veel sõjaväe sõiduriistad, lennuaparaadid jm. – nende iga ühe kohta keskmist bensiini tarvitamist arvesse võttes, saame üld kulusumma ligi 150.000 puuda bensiini aastas, mille eest ümarguselt umbes 90–100 miljoni E. marka välisvaluutas ära kulutatakse.

Kui meie seda bensiini hulka ka ühe kolmandiku osa piirituse juurelisamisega vähendada võiks — teeks see ühelt poolt umbes 30 miljoni m. eest välisvaluuta kokkuhoidmist ja annaks teiselt poolt meie piirituse vabrikutele võimalust üle 10 milj. kraadi piiritust rohkem põletada, missugune hulk kavatsetava 100 p. vabrikule igale ühele 100.000⁰ lisanormi võimaldaks. Eelpool rääkisime piirituse omahinna alandamise võimalustest, sellega vastame.

Kas mõjub produktsiooni rohkus hinna peale?

Teatavasti oli vanal Vene ajal meil töötamas (1895/96. a.) 312 viinavabrikut, aastase 300–340 miljoni kraadi välja põletamisega, mis iga vabriku kohta miljon kraadi ümber välja teeb. Ja mõistatusena tuleb see nähtus ette, et kõikidele vabrikutele töötamiseks kartulid leidis ja nii

sama otre — ja veel suurema mõistatusena, et seda hiigla puskari hulka kuhugi ära mahutada saadi. Muidugi mõista, läks lõviosa umbes 2/3 sellest Venemaale, kuid küllap jätkus ka mujalegi. Kuid mis meie piiritusele tol ajal teed välismaile avas — see oli tema hea kuulsus ja odav hind. Peterburi peenviinade ja likööride meistrid ei tunnud oma tööstuses paremat marki kui Estlândskaja vodka — ja hind, sellest oleks praegu häbi rääkida — seisis ühe kopiku ümber kraad! Kui meie vabrikud ka nüüd endistel eeskujudel selle hinnaga, s. o. 2–2½ margaga kraad oma kaupa käest ära anda saaks, siis ei suudaks nad kaugeltki kõiki välisturu nõudmisi rahuldada. Hinna küljes ripub iga kauba edu. Turg on õrnatundelik.

Kuna meie vabrikutel viimastel aastatel peaaegu ainult sisseturu tarvidusi täita tuli, siis ei saadud neile kuigi suurt põletamise hulka lubada. Nii jätkus mõeldud hooajal meie paarisaja vabrikule igale ühele ainult 165.000⁰ riigi piiritust, iseenesest mõista et nii vähene norm, kui sellele ka välisturu peale arvatud 100.000⁰ juure lisada, töötamise kalliks teeb. Viinavabriku juures on hulk sarnaseid kulusid, mis ühteviisi teha tulevad, kas töötab vabrik sadatuhat või miljon kraadi, sellep. on Kartuliühisuste Liit ja põllutöoministeerium otsusele tulnud aegajalt vabrikute arvu vähendada hakata, nii et mõne aasta järele praeguste 200 vabriku asemele vast 100–120 vabrikut töötama jääks.

Kuisugusel määral mõjub omahinna peale produktsiooni rohkus, selleks siin väike näitus. Võtame näituseks vabriku 500.000⁰ normiga (hooaeg 200 päeva á 2500⁰) siin oleks 1 pange 40⁰ juures:

produktsiooni kulud	44.17
linnased	24.64
kartulid	109.20
küte	25.60

Kokku: Mk. 203. —
1 pang á 40⁰ — ehk 5 mk.⁰

2. Vabriku — 1.054.000⁰ normiga (hooaeg 210 päeva), siin oleks

produktsiooni kulud	22.75
linnased	24.64
kartulid	109.20
küte	25.50

Kokku 182.12
ehk 4.50 mk.⁰

3. Vabriku — 2.654.000⁰ normiga —
siin oleks:

produktsooni kulud	14.56
linnased	24.64
kartulid	109 20
küte	15.20

Kokku 163.60
ehk á 4 mk.⁰

Sellest selgub, et kui meil piirituse tööstust elus hoida tahetakse, siis praeguse vabrikute arvu vähendamisest mõõda ei pääse. Parem olgu siis väiksem arv elujõulisi tööstusi suurema produktsooni määraga kui praegune suur hulk kiratsejaid.

Bibliograafia.

Toimetusele saadetud kirjandus.

- „Kalaasjandus“ nr. 35, 1924.
„Maaomavalitsus“ nr. 7. Juuli 1924.
„Eesti Mets“ nr. 13/14. Juuli 1924. a.
„Loodus“ nr. 6. Juuni 1924. a.
„Ametifühisusline kuukiri“ nr. 5. 1924.
„Aed“ nr. 7. Juuli 1924.
„Pharmacia“ nr. 3 mai-juuni 1924. a.
„Riigi Teataja“ nr. 92/93 — 1924. a.
„Eesti Politseileht“ nr. 27. 19 juulil 1924.
„Sõdur“ nr. 29. 19. juulil 1924.
„Riigi Teataja“ nr. 94/95.
„Agronoomia“ nr. 7. 1924.

Kroonika.

Eesti.

Kaubandusline läbikäimine nõukogude Venemaaga.

8—16. juunini on raudteed mõõda Narva ja Irboska jaamade kaudu nõukogude Venemaale saadetud:

1. Eksportkaupe.

20 vag. ajalehepaberit ja 5 vag. viljakaitse luukisi (raudteede laadimise materjal).

2. Transiitkaupe.

9 vagunit heeringaid, kaal 143,3 tonni; 1 vag. masinaosasi, kaal 11,8 tonni; 2 vag. segakaupa, kaal 13,8 tonni ja 1 vag. aniliinvärve, kaal 13,2 tonni.

Sama aja jooksul on nõukogude Venemaalt raudteed mõõda Narva ja Irboska jaamade kaudu tulnud:

310 vag. rukist, kaal 5036,2 tonni; 23 vag. odre, kaal 424,9 tonni; 21 vag. sigurisi, kaal 368,8 tonni; 15 vag. linu, kaal 123,4 tonni; 2 vag. parkimata nahku, kaal 8,0 tonni; 1 vag. väljanäituse kaupa, kaal 6,7 tonni; 1 vag. lätse, kaal 11,4 tonni; 14 vag. tatra tangu, kaal 212,8 tonni; 2 vag. asbesti, kaal 31,8 tonni; 4 vag. kalte, kaal 32,3 tonni; 1 vag. looma sarvi, kaal 8,0 tonni; 1 vag. arstirohke, kaal 4,1 f.; 3 vag. võid, kaal 30,4 tonni; 1 vag. põlluheina seemet, kaal 10,3 tonni; 1 vag. linatööstuse jäätiseid, kaal 8,1 tonni; 1 vag. loomatoidu kooke, kaal 16,3 tonni; 1 vag. segakaupa, kaal 2,7 tonni; 1 vag. linnusulgi, kaal 3,5 tonni; 2 tsisterni naftaõli, kaal 25,8 tonni; 3 vag. viljaseemet, kaal 25,1 tonni; 2 vag. takku, kaal 11,4 tonni ja 7 vag. räbalaid, kaal 52,2 tonni.

16—23. juunini on raudteed mõõda Narva ja Irboska jaamade kaudu nõukogude Venemaale saadetud:

1. Eksportkaupe.

34 vag. ajalehepaberit, kaal 432,2 tonni ja 14 vag. viljakaitse ukst (raudtee laadimise materjal).

2. Transiitkaupe.

9 vag. segakaupa, kaal 186,1 tonni; 1 vag. tsinki, kaal 16,4 tonni; 5 vag. koorelahutajaid, kaal 21,4 tonni; 2 vag. lennuki mootore, kaal 11,5 tonni ja 1 vag. aniliinvärve, kaal 7,1 tonni.

Sama aja jooksul on nõukogude Venemaalt raudteed mõõda Narva ja Irboska jaamade kaudu Eestisse tulnud:

224 vag. rukist, kaal 3330,8 tonni; 10 vag. sigurisi, kaal 110,7 tonni; 2 vag. räbalaid, kaal 16,5 tonni; 2 vag. tatraid, kaal 26,8 tonni; 23 vag. odre, kaal 373,5 tonni; 3 vag. takku, kaal 103,1 tonni; 8 jäävagunit võid, kaal 78,7 tonni; 1 vag. parkimata nahku, kaal 6,6 tonni ja 1 vag. linnusulgi, kaal 2,6 tonni.

23—30. juunini on Eestist raudteed mõõda Narva ja Irboska jaamade kaudu nõukogude Venemaale saadetud:

1. Eksportkaupe.

15 vag. ajalehepaberit, kaal 179,8 tonni ja 5 vagunit viljakaitse luukisi (raudtee oma laadimise materjal).

2. Transiitkaupe.

2 vagunit sigaretipaberit, kaal 30,6 tonni ja 1 vag. segakaupa, kaal 2,3 tonni.

Sama aja jooksul on raudteed mõõda Narva ja Irboska jaamade kaudu nõukogude Venemaalt Eestisse tulnud:

125 vag. rukist, kaal 2079,6 tonni; 17 vag. odre, kaal 177,0 tonni; 10 vag. räbalaid, kaal 62,5 tonni;

1 vag. udusulgi, kaal 3,1 tonni; 3 vag. linu, kaal 29,2 tonni; 2 vag. tooreid loomanahku, kaal 6,4 t.; 3 vag. võid, kaal 31,1 tonni ja 1 tsistern naftat, kaal 13,3 tonni.

Kaubandusline läbikäimine Lätimaaga.

8-16. juunini on Eestist raudteed mööda Valga jaama kaudu Lätimaale saadetud:

6 vag. tsementi, kaal 90,7 tonni; 1 vag. 15 elus sarvloomaga, 46 kohta nahast jalanõusi, kaal 3685 klgr.; 1 vag. 1 hobusega; 3 saadetust kanepi takku, kaal 528 klgr.; 1 platvorm aurukatilaga, kaal 9,6 tonni; 1 saadetus segakaupa, kaal 2731 klgr.; 18 kohta Tartu „Pain Normal“ leivavabriku küpsetatud leiba, kaal 1643 klgr. ja 1 vag. 5 eluslambaga.

Sama aja jooksul on Lätimaalt raudteed mööda Eestisse tulnud:

1 vag. suhkurt, kaal 16,0 tonni; 1 saadetus vilja-puid, kaal 229 klgr.; 1 vag. kriiti, kaal 16,3 tonni; 1 vag. pakkeid, kaal 5,0 tonni; 1 tsistern petroleumi, kaal 10,1 tonni; 1 saadetus vedruäkkeid, kaal 2163 klgr.; 1 saadetus kuivatud soolikaid, kaal 626 klgr.; 2 kohta segakaupa, kaal 1452 klgr.; 1 saadetus paberit, kaal 1054 klgr.; 1 vag. 3 hobusega; 1 vag. plekknõusi, kaal 4,2 tonni; 1 tsistern bensiini, kaal 14,2 tonni; 1 saadetus klaaskaupa, kaal 1021 klgr. ja 1 vag. heeringaid, kaal 16,1 tonni.

16-23 juunini on Eestist raudteed mööda Valga jaama kaudu Lätimaale saadetud:

9 vag. tsementi, kaal 148,2 tonni; 2 saadetust segakaupa, kaal 1611 klgr.; 3 vag. 63 elus vasikaga; 27 kasti Tartu leivavabriku „Pain Normal“ küpsetatud teraleiba, kaal 1662,6 klgr.; 2 vag. 26 elus sarvloomaga; 2 saadetust majakraami, kaal 3429 klgr.; 1 vag. vasikanahku, kaal 6,6 tonni; 2 saadetust transiit puuvillast vatit, kaal 3168 klgr. ja 1 vag. 41 elusseaga.

Sama aja jooksul on raudteed mööda Valga jaama kaudu Lätimaalt Eestisse tulnud:

2 vag. segakaupa, kaal 31,2 tonni; 2 vag. heeringaid, kaal 20,5 tonni; 2 saadetust kirjutuspaberit, kaal 493 klgr.; 1 saadetus kuivatatud soolikaid, kaal 843 klgr.; 1 vag. kalise, kaal 7,7 tonni; 13 saadetust põllutööriistu, kaal 2672 klgr.; 1 tsistern bensiini, kaal 11,0 tonni; 1 saadetus vikatise, kaal 1424 klgr.; 3 vag. kaeru, kaal 40,4 tonni; 1 saadetus seinakellasi, kaal 981 klgr.; 2 saadetust raudkettisi, kaal 1808 klgr.; 2 saadetust pudukaupa, kaal 2328 klgr.; 1 vag. ränikivi, kaal 16,4 tonni; 1 saadetus majakraami, kaal 1436 klgr. ja 4 vag. segakaupa, kaal 11,3 tonni.

23-30. juunini on raudteed mööda Valga jaama kaudu Lätimaale saadetud:

11 vagunit tsementi, kaal 168,9 tonni; 1 saadetus vineerkartonge, kaal 1820 klgr.; 1 vag. 18 elus seaga; 1 saadetus segakaupa, kaal 820 klgr.; 14 kasti Tartu „Pain Normal“ leivavabriku küpsetatud teraleiba, kaal 1336 klgr.; 1 vag. 15 elus vasikaga; 1 vagun 1 hobusega ja 2 vagunit tubaka varsi, kaal 11,8 tonni.

Sama aja jooksul on Lätimaalt raudteed mööda Valga jaama kaudu Eestisse tulnud:

1 vagun suhkurt, kaal 16,0 tonni; 1 saadetus pudukaupa, kaal 881 klgr.; 3 kohta majakraami, kaal 780 klgr.; 1 saadetus metallkaupa, kaal 1731 klgr. ja 1 vagun segakaupa, kaal 3,5 tonni.

Tallinna sadama tegevus mais 1924. a. (Riigi statistika keskbüroo andmete järel) 1924. a. maikuu jooksul tuli Tallinna sadamasse kaugesõidult 138 laeva 66.809 netto rgt. mahutavusega; sama aja jooksul läks välja 179 laeva 75.426 netto rgt. tonni. Rannasõidult tuli sisse 180 laeva ja läks välja 185. Viimaste rannasõidu laevade mahutavus oli 14.735 netto rgt.

Jaotus maade järel kaugesõidus oli järgmine:

Rahvusline lipp	Tuli sadamasse		Läks sadamast	
	Arv	Mahu n. rg. t.	Arv	Mahu n. rg. t.
Eesti	40	6.508	81	11.386
Daani	7	3.756	5	8.356
Hollandi	4	1.273	1	765
Inglise	7	5.274	9	7.923
Norra	2	1.072	2	1.072
Prantsuse	3	4.642	3	4.642
Rootsi	5	1.327	6	1.526
Saksa	38	24.722	43	29.473
Soome	28	14.699	26	14.610
Muud	4	3.536	3	1.246
Kokku	138	66.809	179	75.429

Ametlikud teated kaubandusloostus-ministeeriumilt.

Soome.

Rahaturg Soomes Soome rahakurs on, raskest ajast hoolimata, siiski võrdlemisi stabiil olnud. Dollar on praegu Smk. 39:85, ja selle ümber juba kauemat aega. Siiski kannatab Soome tööstus ja kaubandus rahapuudust. Pankadest on raske laenusid saada. Nagu varemalt juba teatasime, võttis Eduskunta 10 milj. Smk. käesoleva aasta liiselaarvesse Soome toodete väljaveo kergendamiseks Eestisse ja Latviasse. Praegu kavatakse asutada eriline komisjon, kes organiseeriks laenu andmist. Tahetakse anda kodumaa töösturitele 50-75% laenuks müüdü toodete hinnast 6 aastaks. Laenu teostatavuse garantiiks sisseveeritit otsekohe Soome riigile. Lähemalt ei ole asja siiski veel arutatud Komisjoni liikmeteks on määratud: pangajuhataja J. Ax. Levonius (esimees), ins. V. M. J. Viljanen (töösturite esitaja), agronoom K. S. Mattson (põllumajandusliste produtseerijate liit), kolonel K. J. M. Collan (põllutööstashee Balti riikides) ning ins. A. Solitander (paberitööstus). Teine tähtis kavatsioon on Eduskunta otsuse teostamine 550 milj. suuruse summa jagamine amortisatsioonil laenu nimel Soome töösturitele. Laenu antakse tehaste liikumata varanduste vastu. Selleks on asutatud eriti pank „Suomen Teollisuushypoteekki O.Y“ 50 milj. margalise kapitaaliga. See pank muretsseb raha väljamaalt Soome valitsuse garantiiga. Näüd ongi juba pangal korda läinud saada 10 milj. dol-

lari Ameerikast. Kõigest on näha, et praegune Soome Eduskunta ja valitsus toetab igalpidi Soome tööstust.

Rahakitsikuse pärast on tähtsaks näituseks, et neil päevil on Helsingis väga tuntud pank Fröidman & Co. lõpetanud oma maksukohustused. Praegu on läbirääkimised käimas võlauskujatega, kuidas tegevust edasi jatkata või kas lasta äri pankrotti minna.

Läti.

Tekstiilitööstus Lätis. „Jaunakas Sinas“ 3. juulil: Tekstiilitööstuse alal võib edu märgata. Ettevõtted laienevad ja iga kuuga ühinevad nendega veel uued, esialgu küll – väikesed ettevõtted, mis mõeldud rahaoperatsioonide jaoks põllumeestega. Suuremad ettevõtted ei karda võistlust, mida võiks valmistada tolliliit Eestiga, sest saaduste hinnad on niivõrd madalale langenud, et väljamaa keskmise headusega riidel on raske Läti turgu võita.

Uued määrused väljamaa kaubakrediitide kasutamise kohta. „Briva Seme“ 3. juulil: Krediidi peavalitsus on väljatöötanud uued määrused väliskrediitide kasutamise korra kohta. Firmad, kes soovivad väljamaalt saada kaubakrediiti rahaministri kaudu, annavad krediidi peavalitsusele palve, ära tähendades, missugust kaupa, kui palju, missuguse tähtsaja ja summa peale krediiti tahetakse. Palvekirjad vaatab läbi eriline rahaministeriumi poolt kokku seatud ametkondade vaheline komisjon, mille koosseisu kuuluvad: 2 krediitpeavalitsuse, 1 põllumajanduse, tööstuse peavalitsuse, riigi kontrolli, põllumeeste ja töösturite esitaja. Komisjon on hädatarvilik sellepärast, et krediitide summad on piiratud, peale selle tuleb silmas pidada, et krediidi arvel ei veeta sisse sarnast kaupa, mis meie põllumajanduse arenemisele kasu ei too. Komisjoni otsused kinnitab rahaminister. Määrused astuvad jõusse pärast kinnitamist ministrite kabinetis.

Poola.

Propaganda Nõukogu. Poola väliskaubanduse toetamiseks ja elustamiseks moodustatakse välisministertiumi juure propaganda nõukogu, mille liikmeteks rahaasjanduse, tööstuse ja kaubanduse esitajad, kel suuremad ühendused välisriikides. Nõukogu liikmeteks on viie suurema panga, kuue kaubandus-syndikaadi ja teiste suuremate ettevõtete esitajad, kes valitsusele tahavad kaasa aidata, diplomaatliste ja konsulaar esitajate läbi alatud välisloenu muretsemises ja Poola pea tooteseinetele (nafta, süsi, puu ja teravili) välisriikides turu leidmises.

Majandusline kriis Danzigis. Majandusline kriis, mille all Saksa ja Poolamaa kannatavad, on oma mõju ka Danzigis juba maksma pannud. Kuna Danzigis Saksa suurpangad peosa etendasid ja seal ka mitmed Poola pangad tegutsevad, siis ei jäta rahu puudus nimetatud riikides Danzigi rahaturul mõju avaldamata. Danzigi tööstus, mis alles viimastel aastatel ennast lajutama hakkas, vajab paljude vabrikute ehituste lõpetamiseks veel suurt krediiti. Operatsioonkapitaali puudus annab ennast raskesti tunda, vaatamata selle peale, et turu puuduse üle ei nuriseta. Loodetakse valitsuse toetuse peale ja nähakse ette, et selle ärajäämisel juba lähemal ajal tööstuse seisukord katastroofiliseks muutub.

Rasked maksud, mis valitsuse, suure ametkonna ja poliitsei ülalpidamiseks lähevad, lasuvad liig rängalt tööstuse ja kaubanduse peale.

Daani.

Daani karjasaaduste väljavedu Inglismaale on tänava mõnel alal nafuke vähem kui eelmisel aastal. Nii eksporteeris Daani s. a. 5 esimese kuu jooksul Inglismaale 680.900 cwts. võid, vastaval ajal 1923 aga 684.000 cwts. Mune eksporteeris Daani jaan.-mai 1924 Inglismaale 2,1 miljoni great hundreds (120 tk), jaan.-mai 1923 2 miljoni great hundreds, nii et tal sel alal õige väike edu on olnud.

Baconi väljavedu Inglismaale on aga hästi tõusnud: 1.30.000 cwts pealt jaan.-mai 1923 1.666.000 cwts peale jaan.-mai 1924.

Daani või hind tõusis viimasel noteerimisel (3.7.24) järsku: 449 kr. pealt pr. 100 kg. 519 kr. peale pr. 100 kg. Selle põhjuseks oli osalt sterlingi kursi tõus ning osalt Inglise turu suurenenud nõudmine

Rootsi.

Rootsil Vene tellimiste suurenemist oodata. Nagu kohalik N Vene saadik Ossinski Svenska Dagbladeti kaastöölisele seletanud on, algada lähemas tulevikus N. Vene kohalise kaubanduslise esituse ja Rootsi eksporditööride vahel läbirääkimised 350 uue Vene tellimise üle, missuguste koguväärtus 17 kuni 18 miljoni kroonini ulataks. N. Vene tahab osta peaaesjalikult terast, teras- ning raudtraati, separaatorisid, mootorisid, turbiinisid naftatööstuse jaoks ning mitmesuguseid sisseadeid elektri jõujaamade tarvis. Peale selle olevat Rootsil veel suuremat paberitellimist N Venelt oodata.

Kui saadik Ossinski seletused teostatud saavad, siis tähendaks see Rootsi metallurgia ja masinatööstusele tuntuvat edu, mis Vene-Saksa ja Vene-Inglise leige vahekorraga seletatav on. Vene-Saksa vahekorra mõjust Rootsi ekspordi suurenemise peale oleme varemalt juba teatanud, nüüd seletanud härra Ossinski Svenska Dagbladeti kaastöölisele ise, et Vene tellimised Rootsis ka Inglismaa arvel suurenevad, kuna N. Vene Inglismaad suuremale järeleandmisele sundida tahab, tehes ostusid mujalt ning oodates Inglismaal pooleli olevate ostu-müügi lepingute lõpetamisega senini, kui Inglismaa järeleandlikumaks on muutunud.

Peale Rootsi-Vene kaubalepingut on Venemaa Rootsis sõlminud: aprillis 15 lepingut 1.108.000 kr. väärtuses, mais 21.803.000 kr. ja juunis 27 lepingut 4 miljoni krooni väärtuses. Enne kaubalepingu sõlmimist, jaanuaris ja veebruaris s. a., osits Venemaa Rootsis kokku 292.000 kr. eest, märtsis aga mitte midagi.

Teated ettevõtete tegevusest.

Ärikalender.

5. augustil.

A/S. „Textil“ aktsionäride erakorraline peakoosolek kell 6 p. l. A/S. „Textil“ ruumides, Koppel, Beckeri tehas.

Eesti klaasitööstuse osatükis „E.K.O.“ korriline peakoolek kell 5. p. l. Harju panga ruumes.

Uued seadused ja määrused.

Määrus kaupade sisse- ja väljaveo ning tollimaksude kohta. Käesoleva määrusega muudetakse ja täiendatakse „R. T.“ nr. 4/5-1924. a. avaldatud tollipõhitariif I A, „R. T.“ nr. 72/73 s. a. avaldatud määruse 3. juunist s. a. nr. 1704 asemel, järgmiselt:

1) „R. T.“ nr. 4/5 avaldatud tollipõhitariifis ettenähtud tollimäärad kõrgendatakse ajutiselt kaupade pealt, mis on nimetatud:

a) §-is 1 p. 2 - 275⁰/₀ võrra.

b) §-is 5 ning §-i 194 p. 1. viimases osas (kanepist priitsitorud ja panged; kanepist ja puuvillast masinarihmad) - 200⁰/₀ võrra

c) §§-des 3; 4 p. 2; 36 p. 3; 57 p. p. 1-6 (k. arv.); 120; 159 p. p. 1 ja 2; 168; 172 p. p. 1 ja 1; 173 p. p. 1-4 (k. arv.) ja p. 6-a; 187 p. p. 3 ja 4; 188 p. p. 3 ja 4; 202 p. 2.; 203; 204 p. 3; 209; 215 p. p. 1-3 (k. arv., kuid ainult laste-mänguasjade kohta) - 100⁰/₀ võrra.

d) §§-des 6 p. p. 1, 2, 4 ja 5; 21 ja 79-75⁰/₀ võrra.

e) §§-des 6 p. p. 3, 8-18 (k. arv.); 20; 23; 24 p. p. 1, 3 ja 4; 26; 27; 28; 35; 37; 38; 61 p. p. 3, 4 ja 5; 62 p. p. 6 ja 7; 67; 76; 77 p. p. 1, 2, 3, 4 ja 5; 183 p. p. 5 ja 6; 195, 196; 197; 201; 204 p. p. 1 ja 2; 205 p. 1, 206; 207; 208; 213 ja 215 p. 1 (mitte laste-mänguasjad) - 50⁰/₀ võrra.

f) teistes §§-des, punktides või märkustes, peale allpool tähendatute - 30⁰/₀ võrra.

2) Muutmata jäävad tollimäärad kaupade pealt, mis §§-des 19; 54; 55; 84; 124; 139-147 (k. arv.); 160; 161; 167 p. p. 4, 5, 6, 11 ja märkus 4; 176; 179; 181; 190 ja 216 on nimetatud.

3) Muutmata jäävad ka tariifi üksikutes §§-des ettenähtud tolli kõrgendamise ja alandamise protsendid.

4) Põhitariifi võetakse üles:

a) § 105 p. 5 - fluornaatrium.

b) § 112 p. 1 - f - dekahydronaftaliin („Dekalin“, „Tetralin“ ja sarnased), põhitollimääraga 1 kg, br. eest - 0,04 k. = fr.

c) § 112 p. 7-a dinitrochlorbenzol ja tema sool.
T ä h e n d u s : Ajutiselt protsentuaalsed kõrgendused loetakse maksvaks ka ülesvõetavate kaupade kohta.

5) Põhitariifile lisatakse juure:

a) 179 p. 1 „Märkus. Raadioaparaadid ning nende osad lastakse läbi ainult teedeministeeriumi loatunnistuste põhjal“.

b) § 112 p. 9. „Märkus. Põllumajandusele kahjulikkude elukate ning umbrohu hävituse ained ja preparaate võib tollita läbi lasta eriliste loatunnistuste põhjal, mis kaubandus-tööstus-ministeeriumi poolt kokkuleppel põllutööstus-ministeeriumiga välja antakse“.

6) Põhitariifist jäetakse välja:

§§-des 150 ja 152 ettenähtud märkused kesk-kütte radiaatorite ja aurukatelde kohta.

Ühiklasi täiendatakse põhitariif II A väljaveetavate kaupade kohta („R. T.“ nr. 4/5-1924. a.) järgmiselt:

Põhitariifile lisatakse juure:

§ 7 p. 4 - vask kriitsides:

a) punane . . . 1 kg. n. 0,35 k. = fr.

b) valge . . . „ 0,06 „ „

c) pronks . . . „ 0,10 „ „

See määrus pandi maksma telegraafiteel 5. juulist s. a (R. T. nr. 90/91-1924. a.).

Isiklikud teated.

Abielu varanduste lahutamise lepingud.
Jakob Jüri p. Fridolin ja Miina Jaani t. Fridolin;
Anton Mardi p. Temusk ja Marie Teofilie t. Temusk; Jaan Johani p. Viikmann ja Liisa Madise t. Viikmann, sünd. Lemnits. (R. T. nr. 92/93.-1924.).

Kaubalaadimised riigi raudteel.

Üksikutel nädalatel on meie era-kokkuvõtte järele riigi raudteedel (laiaropalisel, Paide-Tamsalu, Valk-Mõniste ja kindluse Nõmme-Vääna kitsaropalistel liinidel) kaube laaditud järgmisel määral (vagunid):

	7-14 juuni	14-21. juuni	21-29 juuni	27. j.- 5. juuli	5-12. juuli	12-19. juuli
Teravilja ja jahu . . .	43	71	19	53	55	87
Kartulid . . .	23	47	28	27	13	13
Elusloomi . . .	43	98	49	79	55	58
Linu . . .	17	4	12	9	8	7
Põletispuid . . .	58	124	93	163	138	189
Muud metsa- materjaali . . .	348	561	567	215	649	546
Põlevkivi . . .	26	68	125	131	79	136
Muud era- kaupa . . .	795	1106	893	1057	1209	993
Kokku . . .	1353	2079	1786	1734	2206	2029
Raudtee veod	125	330	228	432	348	308

**Kokku laadi-
tud . . .** 1478 2409 2014 2166 2554 2337

Tallinna laiaropalisesse kaubajaama on samade aegade jooksul sisemaalt sisse tulnud:

	15-22. mai	22-31. mai	1-7. juuni	8-14. juuni	14-21. juuni	21-30 juuni
Teravilja ja jahu . . .	1	4	5	8	4	9
Kartulid . . .	58	16	14	12	26	29
Põletispuid . . .	171	428	378	276	153	211
Metsamaterj..	115	475	213	161	303	429
Linu ja takku	17	82	24	17	19	10
Muud erakau- bad . . .	60	204	112	58	160	122
Põlevkivi . . .	58	213	43	23	11	31
Kokku . . .	480	1422	789	555	676	841

Tallinna börs kursisedel

		21. VII.	22. VII.	23. VII.	24. VII.	25. VII.
1 dollar	Ostjad	414,—	—	414,—	—	415,—
	Müüjad	415,—	—	415,—	—	—
	Tehtud	415,—	—	415,—	—	—
1 naelsterling	Ostjad	1812	—	1830	—	1829
	Müüjad	1817	—	1837	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
1 biljon Saksa r. mk.	Ostjad	98,75	—	98,75	—	99,50
	Müüjad	99,75	—	99,75	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Soome marka	Ostjad	1025	—	1026	—	1040
	Müüjad	1040	—	1041	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Rootsi krooni	Ostjad	10.975	—	10.975	—	11.075
	Müüjad	11.075	—	11.075	—	—
	Tehtud	11.075	—	11.075	—	—
100 Daani krooni	Ostjad	6650	—	6650	—	6775
	Müüjad	6750	—	6750	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Prantsuse frk.	Ostjad	2050	—	2125	—	2150
	Müüjad	2150	—	2200	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Holl. gulden.	Ostjad	15.750	—	15.900	—	15.950
	Müüjad	15.850	—	16.000	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
1 Lat	Ostjad	78,40	—	78,25	—	79,75
	Müüjad	79,87,5	—	79,75	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Czechosl. kr.	Ostjad	1190	—	1240	—	1250
	Müüjad	1240	—	1245	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
1 kuldkroon	Ostjad	—	—	—	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	111,25	—	111,25	—	111,25
100 Itaalia liiri	Ostjad	1750	—	1750	—	1825
	Müüjad	1825	—	1825	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Helveetsia fr.	Ostjad	7475	—	7650	—	7725
	Müüjad	7525	—	7725	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Norra krooni	Ostjad	5525	—	5525	—	5625
	Müüjad	5625	—	5625	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Belgia franki	Ostjad	1875	—	1980	—	1950
	Müüjad	1925	—	1950	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
1 Tschervonetz	Ostjad	2100	—	2100	—	2175
	Müüjad	2190	—	2175	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—

